

Conselleria de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat

RESOLUCIÓ de 13 de gener de 2022, de la Conselleria de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat, per la qual s'inicia el Catàleg de protecció dels paisatges vitivinícoles de la Comunitat Valenciana. [2022/409]

Antecedents

1. El Catàleg de paisatges vitivinícoles de la Comunitat Valenciana té naturalesa de pla d'acció territorial de caràcter sectorial dels regulats en l'article 16 del text refós de la Llei d'ordenació del territori, urbanisme i paisatge, aprovat mitjançant Decret legislatiu 1/2021, de 18 de juny, del Consell (TRLOTUP).

2. Amb aquest catàleg es pretén donar resposta al que es preveu en les lletres h i i de l'article 5 del TRLOTUP, i en les directrius 49, 51 i 58 de l'Estratègia Territorial de la Comunitat Valenciana (ETCV), aprovada mitjançant Decret 1/2011, de 13 de gener, del Consell, que ordena concretar en documents de planificació urbanística i territorial aquells sòls d'alta capacitat agrícola i aquells imprescindibles per a la viabilitat de productes agrícoles de reconeguda excel·lència. La directriu 49 ordena fer valdre els elements culturals de suport a aquesta activitat agrícola, entre altres l'arquitectura de pedra seca, per a obrir noves vies de desenvolupament rural, com és l'agroturisme. També, assegurar el respecte al màxim de la topografia d'aquests llocs davant transformacions i moviments de terra, la utilització de materials coherents amb els valors paisatgístics d'aquests entorns, i el manteniment de la vocació agropecuària de les àrees que envolten els espais protegits.

Es tracta d'acomplir els diferents principis directores per al desenvolupament de la política de paisatge previstos en la directriu 51 de l'ETCV, entre altres:

a) Promoure i impulsar el coneixement del paisatge com a base de la política paisatgística de la Generalitat, fomentant l'estudi, divulgació i sensibilització de la població en aquesta matèria.

b) Garantir la protecció i l'adequada gestió dels conjunts paisatgístics de la Comunitat Valenciana, especialment dels definits com de rellevància regional, atenent els seus valors intrínsecs, la integritat del seu caràcter, la seua singularitat i l'estima social que mereixen.

c) Definir i ordenar la infraestructura verda de la Comunitat Valenciana.

d) Conservar i fomentar la diversitat i multifuncionalitat del paisatge rural, en particular d'aquells espais agraris amb major significació històrica, patrimonial i identitària, com les hortes, les vinyes tradicionals, els olivars i els paisatges de pedra en sec.

e) Promoure la integració dels béns d'interés cultural en una xarxa territorial i paisatgística, considerant especialment el cas d'aquells béns amb major significat perceptiu, impulsant la salvaguarda i ordenació dels seus entorns visuals, funcionals i interpretatius.

f) Incorporar criteris i objectius de qualitat en la planificació dels creixements urbans, procurant la integració dels nous teixits en la trama urbana preexistent, mantenint les fites i escenes urbanes més característiques, la qualitat de les vores urbanes, procurant la transició entre el paisatge de la ciutat i el seu entorn.

g) Promoure i prioritzar les accions de recuperació o de creació de nous valors paisatgístics en les àrees deteriorades, especialment en els entorns urbans i periurbans, en els accessos a les poblacions i, en general, en les àrees més visibles del territori.

h) Impulsar la integració en el paisatge, o la requalificació, en el seu cas, de les àrees destinades a incloure les principals activitats econòmiques, com els polígons industrials, els pols energètics i les àrees logístiques i comercials.

i) Impulsar la integració paisatgística de les infraestructures bàsiques i de mobilitat, així com de les instal·lacions vinculades a l'obtenció d'energies renovables, considerant com a referències paisatgístiques rellevants la topografia natural, la vegetació existent i l'organització visual del paisatge.

j) Promoure i potenciar l'accés públic a la contemplació, interpretació i gaudi dels paisatges més valuosos, mitjançant la creació d'itine-

Conselleria de Política Territorial, Obras Públicas y Movilidad

RESOLUCIÓN de 13 de enero de 2022, de la Conselleria de Política Territorial, Obras Públicas y Movilidad, por la que se inicia el Catálogo de protección de los paisajes vitivinícolas de la Comunitat Valenciana. [2022/409]

Antecedentes

1. El catálogo de paisajes vitivinícolas de la Comunitat Valenciana tiene naturaleza de plan de acción territorial de carácter sectorial de los regulados en el artículo 16 del Texto Refundido de la Ley de ordenación del territorio, urbanismo y paisaje, aprobado mediante Decreto Legislativo 1/2021, de 18 de junio, del Consell (TRLOTUP).

2. Con este catálogo se pretende dar cumplida respuesta a lo previsto en las letras h) e i) del artículo 5 del TRLOTUP, y en las directrices 49, 51 y 58 de la Estrategia Territorial de la Comunitat Valenciana (ETCV), aprobada mediante Decreto 1/2011, de 13 de enero, del Consell, que ordena concretar en documentos de planificación urbanística y territorial aquellos suelos de alta capacidad agrícola y aquellos imprescindibles para la viabilidad de productos agrícolas de reconocida excelencia. La directriz 49 ordena poner en valor los elementos culturales de soporte a dicha actividad agrícola, entre otros la arquitectura de piedra seca, para abrir nuevas vías de desarrollo rural, como es el agroturismo. También, asegurar el respeto al máximo de la topografía de esos lugares frente a transformaciones y movimientos de tierra, la utilización de materiales coherentes con los valores paisajísticos de esos entornos, y el mantenimiento de la vocación agropecuaria de las áreas que rodean los espacios protegidos.

Se trata de dar cumplimiento a los distintos principios directores para el desarrollo de la política de paisaje previstos en la directriz 51 de la ETCV, entre otros:

a) Promover e impulsar el conocimiento del paisaje como base de la política paisajística de la Generalitat, fomentando el estudio, divulgación y sensibilización de la población en esta materia.

b) Garantizar la protección y la adecuada gestión de los conjuntos paisajísticos de la Comunitat Valenciana, especialmente de los definidos como de relevancia regional, atendiendo a sus valores intrínsecos, a la integridad de su carácter, a su singularidad y al aprecio social que merecen.

c) Definir y ordenar la infraestructura verde de la Comunitat Valenciana.

d) Conservar y fomentar la diversidad y multifuncionalidad del paisaje rural, en particular de aquellos espacios agrarios con mayor significación histórico, patrimonial e identitario, como las huertas y vegas, los viñedos tradicionales, los olivares y los paisajes de piedra en seco.

e) Promover la integración de los bienes de interés cultural en una red territorial y paisajística, considerando especialmente el caso de aquellos bienes con mayor significado perceptivo, impulsando la salvaguarda y ordenación de sus entornos visuales, funcionales e interpretativos.

f) Incorporar criterios y objetivos de calidad en la planificación de los crecimientos urbanos, procurando la integración de los nuevos tejidos en la trama urbana preexistente, manteniendo los hitos y escenas urbanas más características, la calidad de los bordes urbanos, procurando la transición entre el paisaje de la ciudad y su entorno.

g) Promover y priorizar las acciones de recuperación o de creación de nuevos valores paisajísticos en las áreas deterioradas, especialmente en los entornos urbanos y periurbanos, en los accesos a las poblaciones y, en general, en las áreas más visibles del territorio.

h) Impulsar la integración en el paisaje, o la requalificación, en su caso, de las áreas destinadas a albergar las principales actividades económicas, como los polígonos industriales, los polos energéticos y las áreas logísticas y comerciales.

i) Impulsar la integración paisajística de las infraestructuras básicas y de movilidad, así como de las instalaciones vinculadas a la obtención de energías renovables, considerando como referencias paisajísticas relevantes la topografía natural, la vegetación existente y la organización visual del paisaje.

j) Promover y potenciar el acceso público a la contemplación, interpretación y disfrute de los paisajes más valiosos, mediante la creación

raris i rutes del paisatge i d'una xarxa de miradors des dels quals es puguen contemplar les principals fites i vistes.

3. Per part seua, la directriu 58, referida concretament als criteris de protecció dels paisatges culturals agraris, respecte dels paisatges culturals agraris com a paisatges de rellevància regional, a manera de decàleg, ordena a la planificació urbanística i territorial adoptar els criteris següents:

3.1. Definir directrius generals per a la protecció, conservació i millora d'aquests paisatges en cadascuna de les àrees funcionals, o dels àmbits paisatgísticopatrimonials que s'identifiquen, com a referència per a la planificació territorial del patrimoni cultural i establiment d'objectius per a aquests paisatges.

3.2. Definir criteris i mesures que, a fi de mantindre els elements estructurants del paisatge cultural agrari, hagen d'adoptar els plans amb incidència territorial.

3.3. Delimitar els àmbits de valor singular amb la finalitat d'establir per a aquestes mesures concretes per a la conservació o millora del paisatge.

3.4. Protegir els paisatges agraris locals de valor extraordinari quant a les seues característiques productives o estètiques mitjançant el manteniment i millora dels seus elements estructurants.

3.5. Incorporar en les mesures de política agrària la presa en consideració de les característiques del paisatge rural, impulsant mesures i programes que, a partir de mesures agroambientals, influïsquen positivament en la pervivència d'aquests paisatges.

3.6. Fomentar la creació de parcs agraris com a elements de conservació activa d'aquestes grans mostres del patrimoni cultural.

3.7. Integrar en el planejament urbanístic i territorial, per a la seua conservació, els camins tradicionals que tinguen un reconeixement cultural i articulen el territori com ara les canyades reials, els camins de ronda i els camins històrics, entre altres.

3.8. Reutilitzar i rehabilitar edificacions ja existents en aquests paisatges culturals a l'hora d'instal·lar equipaments públics o privats o altres activitats que impulsen el desenvolupament econòmic de manera compatible i complementària amb l'entorn.

3.9. Procurar que els materials que conformen els paisatges agraris de gran valor cultural siguen respectuosos amb els elements del medi natural i coherents amb els valors paisatgístics de l'entorn.

3.10. Potenciar les actuacions de custòdia del territori i la participació de les administracions locals en la gestió de tots aquests espais.

4. Aquest pla, que es desenvoluparà majoritàriament a una escala 1:15.000, pretén identificar els elements constituents d'aquests paisatges productius i les àrees on el mosaic agrari, el parcel·lari, el patró, les sendes, els cellers o el patrimoni tradicional presenten major interès per a catalogar-los i reglar els usos o activitats que resulten compatibles amb la preservació i valoració dels paisatges culturals del vi. Tot això des d'una visió supramunicipal que permet un disseny del territori molt més precís i afavoridor de la producció de béns i serveis ambientals, una infraestructura verda i una xarxa primària amb major capacitat d'articular el territori, una estructura urbana més eficient i sostenible, i unes economies d'escala que permeten reduir els temps de tramitació i els costos econòmics i humans necessaris per a l'elaboració individualitzada del planejament dels diferents municipis afectats.

5. El catàleg ha d'incloure els àmbits territorials concrets en els quals es localitzen els paisatges de vinyes tradicionals de major significat històric, patrimonial i identitari que, d'acord amb el que es preveu en la directriu 51 de l'ETCV, cal conservar i fomentar, i molt especialment els paisatges de rellevància regional (PRR) que l'ETCV identifica directament en la seua directriu 53, com són els paisatges culturals de les vinyes de l'interior. D'aquesta manera, en una primera aproximació, cal incloure provisionalment en el Catàleg els terrenys inclosos en els àmbits següents:

1. Vinyes de l'entorn de Vilafamés, les Useres i Benlloc
2. Vinyes de la regió muntanyenca i la Foia de Buñol.
3. Vinyes d'Utiel-Requena (PRR 28).
4. Vinyes de les Alcusses i els Alforins (PRR 29) i de la Vall d'Albaida.
5. Vinyes de la Marina Alta.
6. Vinyes del Vinalopó Mitjà – Alacant (PRR 30).

de itinerarios y rutas del paisaje y de una red de miradores desde los que se puedan contemplar los principales hitos y vistas.

3. Por su parte, la directriz 58, referida concretamente a los criterios de protección de los paisajes culturales agrarios, respecto de los paisajes culturales agrarios como paisajes de relevancia regional, a modo de decálogo, ordena a la planificación urbanística y territorial adoptar los siguientes criterios:

3.1. Definir directrices generales para la protección, conservación y mejora de estos paisajes en cada una de las áreas funcionales, o de los ámbitos paisajísticos-patrimoniales que se identifiquen, como referencia para la planificación territorial del patrimonio cultural y establecimiento de objetivos para estos paisajes.

3.2. Definir criterios y medidas que, con el objeto de mantener los elementos estructurantes del paisaje cultural agrario, hayan de adoptar los planes con incidencia territorial.

3.3. Delimitar los ámbitos de valor singular con el fin de establecer para ellos medidas concretas para la conservación o mejora del paisaje.

3.4. Proteger los paisajes agrarios locales de valor extraordinario en cuanto a sus características productivas o estéticas mediante el mantenimiento y mejora de sus elementos estructurantes.

3.5. Incorporar en las medidas de política agraria la toma en consideración de las características del paisaje rural, impulsando medidas y programas que, a partir de medidas agroambientales, influyan positivamente en la pervivencia de estos paisajes.

3.6. Fomentar la creación de Parques Agrarios como elementos de conservación activa de estas grandes muestras del patrimonio cultural.

3.7. Integrar en el planeamiento urbanístico y territorial, para su conservación, los caminos tradicionales que tengan un reconocimiento cultural y articulen el territorio tales como las cañadas reales, los caminos de ronda y los caminos históricos, entre otros.

3.8. Reutilizar y rehabilitar edificaciones ya existentes en estos paisajes culturales a la hora de instalar equipamientos públicos o privados u otras actividades que impulsen el desarrollo económico de forma compatible y complementaria con el entorno.

3.9. Procurar que los materiales que conforman los paisajes agrarios de gran valor cultural sean respetuosos con los elementos del medio natural y coherentes con los valores paisajísticos del entorno.

3.10. Potenciar las actuaciones de custodia del territorio y la participación de las administraciones locales en la gestión de todos estos espacios.

4. Este plan, que se desarrollará mayoritariamente a una escala 1:15.000, pretende identificar los elementos constituyentes de estos paisajes productivos y las áreas donde el mosaico agrario, el parcelario, el patrón, las sendas, las bodegas o el patrimonio tradicional presentan mayor interés para catalogarlos y reglar los usos o actividades que resulten compatibles con la preservación y puesta en valor de los paisajes culturales del vino. Todo ello desde una visión supramunicipal que permite un diseño del territorio mucho más preciso y favorecedor de la producción de bienes y servicios ambientales, una infraestructura verde y una red primaria con mayor capacidad de articular el territorio, una estructura urbana más eficiente y sostenible, y unas economías de escala que permiten reducir los tiempos de tramitación y los costes económicos y humanos necesarios para la elaboración individualizada del planeamiento de los distintos municipios afectados.

5. El catálogo ha de incluir los ámbitos territoriales concretos en los que se localizan los paisajes de viñedos tradicionales de mayor significado histórico, patrimonial e identitario que, de acuerdo con lo previsto en la directriz 51 de la ETCV, es preciso conservar y fomentar, y muy especialmente los paisajes de relevancia regional (PRR) que la ETCV identifica directamente en su directriz 53, como son los paisajes culturales de los viñedos del interior. De este modo, en una primera aproximación, cabe incluir provisionalmente en el catálogo los terrenos incluidos en los siguientes ámbitos:

1. Viñedos del entorno de Vilafamés, les Useres y Benlloch
2. Viñedos de la Serranía y la Hoya de Buñol.
3. Viñedos de Utiel-Requena (PRR 28).
4. Viñedos de les Alcusses y els Alforins (PRR 29) y de la Vall d'Albaida.
5. Viñedos de la Marina Alta.
6. Viñedos del Vinalopó Mitjà – Alicante (PRR 30).

Fonaments jurídics

L'article 44.1 del TRLOTUP estableix que el Consell és l'òrgan competent per a aprovar mitjançant decret els plans d'acció territorial promoguts per la Generalitat.

D'acord amb l'article 44.2 del TRLOTUP, la conselleria competent en matèria d'ordenació del territori, urbanisme i paisatge pot formular i tramitar els plans d'acció territorial que tinguen en compte les seues competències.

Segons el Decret 8/2016, de 5 de febrer, del Consell, pel qual s'aprova el Reglament òrgans territorials i urbanístics de la Generalitat, el conseller competent en matèria d'ordenació del territori és competent per a ordenar l'inici de l'elaboració i formulació, així com elevar per a l'aprovació pel Consell, els plans d'acció territorial.

D'acord amb això, vista la proposta de la Direcció General de Política Territorial i Paisatge de data 8 de novembre de 2021, que hi ha en l'expedient, resolc:

Primer

Iniciar el procediment d'elaboració del Pla d'acció territorial del Catàleg de paisatges vitivinícoles de la Comunitat Valenciana per a la seua aprovació.

Segon

Facultar la Direcció General de Política Territorial i Paisatge per a l'elaboració d'aquest pla i Projecte de decret, i per a la realització dels tràmits necessaris per a la seua aprovació pel Consell mitjançant el corresponent expedient administratiu tramitat segons el procediment legalment previst.

Tercer

Delegar en la Direcció General de Política Territorial i Paisatge la competència per a acordar la suspensió de la tramitació de nous programes d'actuació i declaracions d'interés comunitari, així com la suspensió de la tramitació i atorgament de llicències de parcel·lació de terrenys, edificació i demolició, per a àmbits determinats, a fi de facilitar l'estudi o reforma de l'ordenació territorial, en aquest instrument de planejament territorial, d'acord amb el que es preveu en l'article 68 del TRLOTUP i en els apartats 4 i 12 de l'article 3 de l'esmentat Decret 8/2016, de 5 de febrer, del Consell.

València, 13 de gener de 2022.– El conseller de Política Territorial, Obres Públiques i Mobilitat: Arcadi España García.

Fundamentos jurídicos

El artículo 44.1 del TRLOTUP establece que el Consell es el órgano competente para aprobar mediante decreto los planes de acción territorial promovidos por la Generalitat.

De acuerdo con le artículo 44.2 del TRLOTUP, la conselleria competente en materia de ordenación del territorio, urbanismo y paisaje puede formular y tramitar los planes de acción territorial que atiendan a sus competencias.

Según el Decreto 8/2016, de 5 de febrero, del Consell, por el que se aprueba el Reglamento de órganos territoriales y urbanísticos de la Generalitat, el conseller competente en materia de ordenación del territorio es competente para ordenar el inicio de la elaboración y formulación, así como elevar para su aprobación por el Consell, los planes de acción territorial.

De acuerdo con ello, vista la propuesta de la Dirección General de Política Territorial y Paisaje de fecha 8 de noviembre de 2021, que obra en el expediente, resuelvo:

Primero

Iniciar el procedimiento de elaboración del Plan de acción territorial del Catálogo de paisajes vitivinícolas de la Comunitat Valenciana para su aprobación.

Segundo

Facultar a la Dirección General de Política Territorial y Paisaje para la elaboración de este plan y proyecto de Decreto, y para la realización de los trámites necesarios para su aprobación por el Consell mediante el correspondiente expediente administrativo tramitado según el procedimiento legalmente previsto.

Tercero

Delegar en la Dirección General de Política Territorial y Paisaje la competencia para acordar la suspensión de la tramitación de nuevos programas de actuación y declaraciones de interés comunitario, así como la suspensión de la tramitación y otorgamiento de licencias de parcelación de terrenos, edificación y demolición, para ámbitos determinados, con el fin de facilitar el estudio o reforma de la ordenación territorial, en este instrumento de planeamiento territorial, de acuerdo con lo previsto en el artículo 68 del TRLOTUP y en los apartados 4 y 12 del artículo 3 del citado Decreto 8/2016, de 5 de febrero, del Consell.

València, 13 de enero de 2022.– El conseller de Política Territorial, Obras Públicas y Movilidad: Arcadi España García.